

Hasj er vanaelvandi

Fyri nøkrum árum síðani varð hildið, at hasj ongi hjáárin hevði. Nýggjari gransking vísir hinvegin, at hasj er eins vanaelvandi sum onnur narkotisk evni

GRÆKARIS DJURHUUS
MAGNUSSEN

Í bókini „Ud af hashmisbrug...“ verður hasj viðgjørt í breiðastu merking. Bókin er upprunliga svensk. Hon byggir á royndir í 80' unum, har tveir sviar, Thomas Lundquist og Dan Ericsson, fylgdu gjølla við øðrum hasjmisnýtarum. Teir kannaðu meðferðina hjá hasjmisnýtarum, meðan teir vóru rúsaði, meðan tey vóru í viðgerð, og síðani eftirvirkningar og hjáárinini, ið stavaðu frá hasjmisnýtsluni.

Seinni tóku viðgerðarráðgevar í Árhús royndirnar hjá sviunum til sín, og hava nýtt teir í Árhús.

Fløiri hjáárin

Reaksjónstíðin verður nógv ávirkað av hasji. Lundquist og Ericsson eru komnir fram til, at reaksjónstíðin verður longd við millum 20 og 70 prosentum hjá hasjmisnýtarum. Tíðin kenst eisini øðrvísi hjá teimum. Í øðrum førum kenst tíðin rættiliga long, meðan hon hjá øðrum als ikki strekkir til.

Tað er eisini væl kent, at hasjmisnýtarar í fyrstuni gerast líkasælir og dølskir. Seinni verða teir alt meira ágangandi og harðligir móti øllum. Teir halda øll vera keðilig og órein. Øll onnur eru eisini bytt, hava onki at hugsa við. Tað er í veruleikanum bara hasjmisnýtarin sjálvur, ið er nakað verður, og sum hevur nakað at hugsa við.

Hevur tú verið úti í mis-

nýtslu eina tíð, gerst tað alt verri at hugsa nakað ígjøgnum, sum krevur nakað serligt av heilanum. Trupult er at fylgja skúlagongd, og tú hevur ilt við at greiða frá øðrum - hóast tað kunnu vera hendingar, sum eru farnar fram stutt frammanundan. Fleiri kanningar vísa eisini, at tú minnst rættiliga illa.

- Alt hetta førir so aftur við sær, at misnýtarin mennir seg ikki sálarliga, siga granskarar.

Dømi eru um tilkomin fólk, sum tá tey endiliga eru komin burtur úr hasjmisnýtsluni, bráðliga siggja heiminkring seg við nýggjum eygum. Men tað, at menningin hjá misnýtarum er steðgað fyri mongum árum síðani ger, at ein tilkomin maður bráðliga heldur eina 12-14 ára gamla gentu vera nakað av tí eiggiliga, ið finst. Misnýtarin hevur stórt sæð ikki ment seg, síðani hann sjálvur sum 14 ára gamal byrjaði at

roykja hasj.

Kanningar, sum gjørdar vóru av hasjmisnýtarum í Marokko longu í 1967 (Vierth) vístu, at hasjeitaranin fekk misnýtaran at vera óróligan, óstöðugan og bangnan. Sálarliga var misnýtarin fullkomiliga „úti-at koyra“. Realitetssansurin hvarv mestsum fullkomiliga, og harðliga atferðin endaði í ekstremari „apati“.

Tá misnýtarin so bráðliga gevst at nýta hasj, fær hann ógvusliga høvðupín, ilt fyri bringuna, magan og mjadnarnar. Hann virkar sum heild illa í gerandisdegnum.

Samanumtikið kann sigast, at kanningar av hasji og hasjmisnýtarum prógva, at hasj er eins vandamikil, sum onnur sterk narkotisk evni.

Sjálvandi eru evni á marknaðinum í dag, sum tú kanst doyggja av, bara tú roynir tað einaferð. Men hjáárinini av hasji, og langtíðarvirkningurin stendur

onki aftanfyri tað, aðrir misnýtarar uppliva.

Thomas Lundquist sigur soleiðis í bókini „Ud af hashmisbrug...“:

Hashrygerens dilemma er dobbelt. Han forstår ikke selv, hvad hashen gør ved ham, og almenheden synes, på trods af al information fra forskellige myndigheder, ikke at tage hashens skadevirkninger alvorligt. Dette betyder, at han i dobbelt forstand befinder sig i et tomrum. Han kan på den ene side ikke selv reflektere over skadevirkningerne, når omgivelserne på den anden side ikke ved, hvordan man motiverer ham til at holde op. Effekten af disse forhold bliver, at hashrygeren kan fortsætte med sit misbrug temmelig uforstyrret. Det er meget alvorligt, når vi ved, hvordan hashen påvirker mennesket.

Viðgerðarháturin verður byttur í triggar partar. Fyrsti parturin er medisinskur, annar parturin er

sálarlig viðgerð, meðan triði parturin av viðgerðini er sosial parturin.

Kriminalitetur

Hjá rættiliga nógvum ungum er byrjanin til hasjnýtslu ella rættari misnýtslu eisini byrjanin til eina langa røð av kriminellum hendingum.

Hasj kostar nógv, í løtuni kostar eitt gramm av hasji í Føroyum 125 krónur. Hjá teimum, har eitt gramm ikki er nógmikið, stundum alt ov lítið, skal nógvur peningur til. Tá vit so samstundis vita, hvussu illa hasjmisnýtarar virka í gerandisdegnum, so er greitt, at teir vinna sær valla pening á vanligan hátt - við arbeiði. Og her er tað, at kriminaliteturin kemur inn í myndina.

Seinastu vikurnar hevur Rúsdrekka- og Narkotikaráðið havt kannandi fundir fyri foreldrum at skúlanæmingum í framhaldsdeildunum. Á hesum fundum hevur Jens Jensen, lögreglumaður á kriminaldeildini á Politistøðini í Havn, verið við. Á fundi í Venjingarskúlanum segði hann m.a.:

- Óndskapur er ikki til, bara vantandi kærleiki.

Jens Jensen segði lögregl-

una hava lagt hald á nærum øll sløg av narkotiskum evnum. Einasta, lögreglan enn ikki hevur lagt hald á, er exstasy.

Hann segði eisini, at lögreglan hevur frætt um, at tað finnast sonevndir bakmenn í Føroyum, sum gera fløgur í hasji.

- Vita hava illgruna til ávís fólk, ið virka sum bakmenn. Men enn vantar okkum prógv, segði Jens Jensen.

Lögreglan sigur við Sosialin, at fólk er vælkomnir at siga frá, hava tey illgruna um sterk evni.

Fyrirverandi misnýtari

Hasj kann í veruleikanum føra til størsta vesaldómin, tú kanst koma úti fyri. Sosialurin hevur verið við ein mann, sum byrjaði at roykja hasj longu sum 13 ára gamal. Fjá á seinni var hann so bundin av rúsevnum, at hann kundi ikki liva tey fyrriuttan. Í evstu løtu kom hann í viðgerð. Fór hann ikki í viðgerð tá, so var maðurin deyður í dag. Hann sigur soleiðis frá:

- Eg fór sum 13 ára gamal til skips. Tá vit so komu inn í New Foundlandi, fóru teir eldru dreingirnir í land. Teir skuldu hava hendur á hasji. Eg vildi sjálvandi ikki standa aftan fyri teir eldru, so eg fór eisini at roykja hasj. Trupulleikin var bara tann, at eg gjørdist fullkomiliga bundin av hesum evninum eftir stuttari tíð, meðan hinir bara royktu til stuttleika av og á, sigur fyrrverandi misnýtari.

Eini fimm ár eftir at hann hevði roynt hasj fyrstu ferð, var hann so bundin av at fáa onkran rús, at hann fór at eta nervatablettir. Aðrenn hann t.d. fór til skips, ringdi hann til fleiri lækna eftir nervatablettum. Fyri einum lækna kundi hann siga, at hann fekk ikki fatur á øðrum øðrum lækna, og soleiðis lampaði hann teir allar.

- Hasjið førði meg inn í eitt satt helviti, sigur hann.

Hann fór t.d. bæði at nýta morfin, og onnur sterk evni.

Tíðliga í 80' unum var hann vitni til eina stóra vanlukku, har eini trýti fólk doyðu. Hetta ávirkaði hann so nógv, at hann fór at drekka illa, samstundis sum hann tók onnur rúsevni. Endin var, at líkamið var so illa fyrri, at hann bløddi bæði gjøgnum munnin og endatarmin.

Um hetta mundið, tá stóðan var vorðin so álvarslig, eydnaðist tibetur familjuni at yvirtala hann at fara í viðgerð.

- Fór eg ongantíð í viðgerð, ja, so var eg ikki á lívi í dag, sigur fyrrverandi rúsevnismisnýtari.

Hann hevur í dag verið rúsfriur í fyra ár. Honum nýtist ikki longur at hugsa um, hvønn lækna hann skal snýta fyri at fáa nervatablettir. Í staðin kann hann liva eitt náttúrligt lív. Eitt lív uttan rúsevni.

Fyri mong ung er hasjið byrjanin til kriminalitet, har lögreglan nærmast gerst partur av gerandisdegnum. Og hasjmisbrákið millum føroyskan ungdom bara veksur. Í eini kanning, sum Rúsdrekka- og Narkotikaráðið hevur gjørt av næmingum í 9. flokki á hvørjum ári síðani 1989 sæst, at millum 9 og 12 prosent hava roykt hasj minst einaferð. Roknað verður við, at 10. hvør, sum einaferð roynir hasj, gerst misnýtari

Mynd: Jens Kristian Vang